

Datum
2019-06-12
Vår referens
Annica Eriksson
Utvecklingssekreterare
annica.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Återredovisning av fördjupad granskning om beaktandet av barnperspektivet i handläggningen av bistånd STK-2019-402

Sammanfattning

Stadsrevisionen genomförde 2018 en uppföljning av kommunstyrelsens arbete om hur kommunstyrelsen stödjer arbetet med att förankra barnperspektivet i handläggningen av bistånd och hur kommunstyrelsen följer upp att barnperspektivet beaktas i handläggningen av bistånd. I denna tjänsteskrivelse redovisar stadskontoret uppföljningen av de åtgärder arbetsmarknads- och socialnämnden genomfört med anledning av de rekommendationer som lämnats av revisorskollegiet. Underlaget har sammanställts utifrån arbetsmarknads- och socialnämndens uppföljning av egenkontrollen 2018. Uppföljningen kan ses som en del av kommunstyrelsens uppsiktsplikt och styrs av socialtjänstlagen och de föreskrifter som Socialstyrelsen ger ut som stöd till verkställandet av lagstiftningen. De barn som berörs av en barnavårdsutredning tillhör i stor utsträckning grupper som har behov av insatser från samhällets sida för att uppnå jämlika förutsättningar för ett självständigt liv. Om barnavårdsutredningar inte genomförs i enlighet med socialtjänstlagens krav och intentioner finns risk att samhället inte kan erbjuda det skydd och det stöd som barn har rätt till. Barnrättsperspektivet riskeras om inte nämndens åtgärder ger resultat. Sammanfattningsvis konstaterar stadskontoret att arbetsmarknads- och socialnämnden har vidtagit tillräckliga åtgärder för att barnperspektivet ska beaktas i handläggningen och för att säkerställa att utredningarna avslutas inom lagstadgad tid.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner stadskontorets uppföljning av beaktande av barnperspektivet i handläggningen av bistånd.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 190617- Återredovisning av fördjupad granskning om beaktandet av barnperspektivet i handläggningen av bistånd
- Protokollsutdrag ASN
- Uppföljning av interkontrollplan 2018 ASF

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-06-17
Kommunstyrelsen 2019-08-14

Beslutet skickas till

Revisorskollegiet
Arbetsmarknads- och socialnämnden
Annica Eriksson Stadskontoret

Ärendet

Stadsrevisionen genomförde 2018 en uppföljning av kommunstyrelsens arbete om hur kommunstyrelsen stödjer arbetet med att förankra barnperspektivet i handläggningen av bistånd och hur kommunstyrelsen följer upp att barnperspektivet beaktas i handläggningen av bistånd. Kommunstyrelsen svarade revisionen att stadskontoret påbörjat arbetet genom att följa upp arbetsmarknads- och socialförvaltningens egenkontroll samt att arbetet kommer att rapporteras till kommunstyrelsen under första kvartalet 2019¹.

I detta tjänsteutlåtande redovisar stadskontoret uppföljningen av de åtgärder arbetsmarknads- och socialnämnden genomfört med anledning av de rekommendationer som lämnats av revisorskollegiet. Uppföljningen kan ses som en del av kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Underlaget har sammanställts utifrån arbetsmarknads- och socialnämndens uppföljning av egenkontrollen 2018². Synpunkter och möjlighet till kompletterande text på innehållet i uppföljningen har inhämtats från arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

Bakgrund

På uppdrag av stadsrevisionen 2017 genomförde PwC en fördjupad granskning av ”beaktandet av barnperspektiv i handläggningen av bistånd”. Revisorskollegiets bedömning var att en tydligare och mer utvecklade uppföljning behövs för att verkligen fånga hur barnperspektivet beaktas i den kommunala organisationens olika delar, inklusive myndighetsutövningen. Kommunstyrelsen redogjorde i sitt yttrande för planerade och vidtagna åtgärder³.

Barnperspektivet

Barnkonventionen stadgar att alla barn har rätt till liv och utveckling⁴. Med utveckling avses fysisk, psykisk, andlig, moralisk, psykologisk och social utveckling på ett sådant sätt att barnet förbereds för ett självständigt liv. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska enligt socialtjänstlagen vad som är bäst för barnet vara avgörande. Vid andra åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Konventionsstaterna ska säkerställa barnets överlevnad och utveckling till det yttersta av sin förmåga. Socialnämnden ska sörja för att barn och ungdom som riskerar en ogynnsam utveckling får det skydd och stöd de behöver. När vårdnadshavare inte kan ta ansvar för sina barn fullt ut behöver samhället stödja och skydda barnet. Socialnämndens uppgift är att utifrån utredningen ta ställning till om barnet har behov av insatser från nämnden. Att utredningar som ligger till grund för dessa beslut är kvalitetssäkrade är därför av största vikt.

Omvärldsperspektivet

Under perioden november 2014 och december 2017 har regeringens nationella samordnare för den sociala barn- och ungdomsvården drivit på utvecklingen inom området. Som en del i arbetet

¹ STK 2018-1281.

² ASN-2018-20522

³ STK 2017-1574.

⁴ Artikel 6.

har Sveriges kommuner och landsting (SKL) med stöd av Socialdepartementet drivit ett utvecklingsarbete för att underlätta och effektivisera dokumentationen av barn- och ungdomsärenden.

Resultatet av arbetet har visat att det går att göra tidsbesparingar med bibehållen kvalitet.

Barnavårdsutredningar

Socialtjänstens utredningsskyldighet ska ges den omfattningen att den kan leda till ett sakligt korrekt beslut. Insamlingen av uppgifter ska ske förutsättningslöst. Varje situation som ett barn befinner sig i är unik och därför behöver utredningen anpassas till det aktuella barnet.

Utredningen behöver även utformas utifrån de frågeställningar som behöver bli besvarade. En utredning bör enligt förarbetena till socialtjänstlagen avslutas när och om det blir klarlagt att det inte behövs någon åtgärd. En barnavårdsutredning ska bedrivas skyndsamt och vara slutförd inom fyra månader.

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9)

Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet och verksamheternas kvalitet ska fortlöpande utvecklas och säkras. Kvalitet innebär att verksamheten uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar, föreskrifter och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter. Detta framgår av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd⁵ om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedriver ett kvalitetsarbete inom ramen för de så kallade kärnprocesserna som nämnden tagit fram för att identifiera, beskriva och fastställa de processer som krävs för att säkra kvaliteten i verksamheterna. Kopplat till processarbetet pågår ett arbete med att fastställa rutiner som beskriver vilka aktiviteter som ryms inom varje processteg, vem som ansvarar för aktiviteten och inom vilken tid den ska genomföras.

Egenkontroll av utredningsarbetet

Socialstyrelsens föreskrifter om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete innehåller också regler om hur socialnämnden ska utöva egenkontroll och allmänna råd om vad denna egenkontroll kan innefatta. Egenkontroll är en systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten och utgör en del av det systematiska kvalitetsarbetet inom verksamheten. Egenkontrollen syftar till att kontrollera så att verksamheten bedrivs i enlighet med de processer och rutiner som fastställts för att säkerställa att verksamheten uppfyller de krav och mål som formulerats i lagar och andra föreskrifter.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har en egenkontroll som omfattar granskning av beaktande av barnperspektivet i handläggningen. Förvaltningen har gjort stickprovskontroller av kvaliteten på utredningarna. Resultatet rapporteras till ledningsgruppen som ges möjlighet att utifrån detta vidta åtgärder för en förbättrad kvalitet.

Socialstyrelsens kvalitetsindikatorer

Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och landsting, SKL, har gemensamt arbetat fram och definierat ett antal kvalitetsindikatorer som knyter an till lagstiftningen och som fungerar som ett komplement till denna.

⁵ SOSFS 2011:9.

Kvalitetsindikator - kunskapsbaserad verksamhet

Kunskapsbaserad innebär att tjänsterna utförs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den enskildes erfarenheter ska tas till vara. Arbetsmarknads- och socialnämnden använder sig av arbets sättet BBIC som ger en enhetlig och evidensbaserad struktur för handläggning, genomförande och uppföljning. Barnets behov i BBIC återspeglar de mänskliga rättigheter som barnet har enligt barnkonventionen.

Kvalitetsindikator - bemötande, självbestämmande och integritet

För att uppnå god kvalitet i det sociala arbetet är det betydelsefullt att socialnämndens arbete präglas av ett gott bemötande. BBIC medverkar till att göra barn och föräldrar och deras nätverk delaktiga i processen kring utredning och uppföljning. Barnets situation tydliggörs samtidigt som det finns många svåra ställningstaganden kopplat till barns delaktighet och inflytande. Arbetsmarknads- och socialnämnden upprättar samordnade individuella planer, vård- och genomförandeplaner upprättas i samverkan med den enskilde och verksamheterna strävar efter att vara flexibla för att tillmötesgå den enskildes önskemål. Åtgärder har vidtagits för att kunna följa dessa planer på aggregerad nivå från och med 2019.

Kvalitetsindikator - helhetsyn och samordning

Samverkan mellan myndigheter tillför olika perspektiv. Den kan därmed bidra till en helhetsbedömning av ett barns behov, exempelvis inom ramen för en utredning. Alla myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka. Socialnämnden har dessutom en särskild skyldighet att samverka med andra samhällsorgan, organisationer och andra som berörs i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. Arbetsmarknads- och socialnämnden har överenskommelser och rutiner såväl på strategisk som lokal nivå.

Kvalitetsindikator - trygghet och säkerhet

Trygg och säker innebär att tjänsterna utförs enligt gällande regelverk. Tjänsterna ska vara transparenta vilket innebär förutsägbarhet och möjlighet till insyn. Risk för kränkning, försummelse, fysisk eller psykisk skada förhindras genom förebyggande arbete. Arbetsmarknads- och socialnämndens arbete med kärnprocesserna är en viktig grund för rättssäkerhet i myndighetsutövningen och i utförda insatser. För att nå ökad kvalitet arbetar arbetsmarknads- och socialnämnden med att identifiera brister utifrån analys genomförd inom ramen för egenkontrollen. Arbetsmarknads- och socialnämnden beskriver också ett aktivt arbete med åtgärder för att komma till rätta med sena utredningar.

Kvalitetsindikator - tillgänglighet

Tillgänglig innebär bland annat att det är lätt att få kontakt med socialtjänsten och vid behov få del av tjänsterna inom rimlig tid. Information och kommunikation ska vara begriplig och anpassad efter olika grupper och individers behov. Arbetsmarknads- och socialnämnden anger att tolk används i stor utsträckning. Verksamheterna strävar också efter att vara flexibla i att möta enskilda på tid och plats som ligger utanför verksamhetens lokaler och kontorstider.

Malmö stads reglemente för intern kontroll

I Malmö stads reglemente för den interna kontrollen finns ansvarsfördelningen beskriven⁶. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret. I detta ligger ett ansvar för att en organisering av intern kontroll med regler och anvisningar upprättas inom kommunen. Kommunstyrelsen ska även utvärdera och utveckla kommunens system för intern kontroll. Arbetsmarknads- och socialnämnden har ansvar för den interna kontrollen inom sitt ansvarsområde. Det årliga arbetet med intern kontroll utgörs av återkommande aktiviteter där den interna kontrollen planeras, genomförs, följs upp och analyseras.

Uppföljning avseende barnperspektivet i handläggningen

Nedanstående frågeställningar är, enligt stadskontorets mening, relevanta i uppföljningen av arbetsmarknads- och socialnämndens egenkontroll. De utgår från nämndens egen riskbedömning inför uppföljningen av egenkontrollen 2018 samt resultatet av uppföljningen 2018⁷.

Barnperspektiv i utredning och beslut (1:2 SoL)

Riskbedömning: Risk för att barnens behov inte tillgodoses på grund av bristande barnrättsimplementering i utredningar och beslut avseende ekonomiskt bistånd, hemlöshet och missbruks- och beroendevård, vilket kan leda till att barnens behov inte tillgodoses i tillräcklig utsträckning.

Arbetsmarknads- och socialnämnden granskade 50 utredningar av ekonomiskt bistånd, 50 boendeutredningar och 50 utredningar avseende missbruks- och beroendevård. Utredningarna omfattade både bifall och avslag och antalet var jämnt fördelat mellan socialtjänstavdelningarna.

I drygt hälften⁸ av de granskade ärendena hade brukarna hemmavarande barn. 27 ärenden rörde vuxna som hade umgänge med sitt/sina barn. Bland de brukare som inte bodde med sina barn och inte hade umgänge, fanns det brukare som inte har någon kontakt med sina barn och i dessa ärenden nämndes inte barnen i utredningarna.

Det saknades en beskrivning av barnens behov i 47 procent av de granskade utredningarna. Resultatet är en försämring jämfört med 2017 då det saknades i 38 procent av utredningarna.

Granskningen visade att socialsekreteraren hade pratat med barnet/barnen i två procent av utredningarna. Individuella beskrivningar av barnens aktuella situation och behov förekom i tre av 150 utredningar. I övrigt var det generella beskrivningar av barnens situation, exempelvis att de går i skolan/förskolan och är friska.

Missbruksutredningarna innehöll ibland beskrivningar av vad den vuxne behövde göra för att kunna vara en bra förälder åt sitt/sina barn eller för att kunna ha umgänge igen, men saknade resonemang om vad barnen behövde.

I några utredningar som rörde ekonomiskt bistånd beskrevs att det uppstått kostnader för

⁶ KF 2016-12-20, § 303, bilag 178.

⁷ ASNAU 2019-01-17 § 9.

⁸ 85 stycken.

barnomsorg men inte om det fanns andra behov som barnet/barnen hade. Generellt sett uppmärksammades barnen i mindre utsträckning i utredningarna när de inte bodde tillsammans med sin förälder och när utredningen handlade om behov av vård enligt lagen om vård av missbruk (LVM).

Alla utredningar som resulterat i avslag/delavslag saknade en beskrivning av hur barnet/barnen skulle påverkas av att föräldern/föräldrarna inte beviljades det sökta biståndet.

Vanligt förekommande i bedömningen av de sökandes behov och rätt till bistånd var standardformuleringar avseende barns behov. Standardformuleringar fanns främst i utredningar avseende boende, men även inom missbruk. I några ärenden hängde inte handläggarens bedömning av beviljad insats eller bistånd ihop med de beskrivningar av barnens behov som redovisats i utredningen.

Arbetsmarknads- och socialnämnden konstaterar att förvaltningen behöver arbeta vidare med granskningsområdet. Det behöver förtydligas och definieras på vilket sätt barnperspektivet ska beaktas i de utredningar som rör vuxna som har barn. Verksamheterna behöver bli bättre på att uppmärksamma och formulera barns individuella behov. Det finns sannolikt behov av kompetensutveckling för att kunna bedöma hur barn påverkas av de insatser som deras föräldrar beviljas men även hur de påverkas när insatser inte beviljas.

Verksamheterna behöver utveckla sin kompetens kring innebörden av begreppen barnperspektiv, barnets perspektiv och barnrättsperspektiv för att bli bättre på att sätta sig in i barnens situation. Begreppen behöver även definieras i förhållande till utredningar som rör vuxna. Ett presentationsmaterial utifrån granskningens resultat kommer att spridas till alla berörda verksamheter för dialog och diskussion.

Följsamhet till utredningstider enligt lag (11:1, 11:2 SoL)

Riskbedömning: Risk för att utredningar inte sker inom lagstadgad tid om fyra månader vilket kan leda till att förvaltningen inte följer lagstiftningen och att brukaren får vänta på insatser.

Enligt socialtjänstlagen⁹ ska utredningar bedrivas skyndsamt och vara slutförda senast inom fyra månader. Granskningen omfattar barnavårdsutredningar som inletts under januari, februari och mars 2018. Under perioden januari till mars 2018 inleddes 1 284 utredningar¹⁰ inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen. 352 av dessa utredningar överskred den lagstadgade utredningstiden om fyra månader och 323 av dem hade beslut om förlängd utredningstid inte fattats inom utredningstiden. Av 323 utredningar har 100 utredningar granskats.

Resultatet visade att andelen utredningar som överskridit utredningstiden om fyra månader hade minskat med sju procent jämfört med motsvarande granskning år 2017. Granskningarna från 2017 och 2018 är inte helt jämförbara på grund av olika granskningsperioder och annorlunda tolkning av kategorin yttre omständigheter. Ökningen av andelen utredningar i kategorin bristande handläggning bedöms bero på att handläggarnas semestrar kategoriserades som en yttre omständighet år 2017 och som bristande handläggning år 2018. Orsakerna till att utredningarna överskridit den lagstadgade utredningstiden kan delas in i fyra grupper.

⁹ 11 kap 2 § SoL.

¹⁰ enligt 11 kap 1 § med stöd av 2 § SoL.

Bristande dokumentation/administration: I nästan 70 procent¹¹ av de granskade utredningarna var det utredande arbetet avslutat, men dokumentationen och administrationen var inte färdigställd i tid. I ett fåtal utredningar tycktes dokumentationen vara färdig, men utredningen hade inte stängts. I vissa utredningar hade beslut om avslutad utredning registrerats.

Bristande handläggning: I 17 procent¹² av de granskade utredningarna identifierades brister i handläggningen, exempelvis ärenden med låg aktivitet eller långt uppehåll i utredningsarbetet utan dokumenterad anledning samt utredningar där utredande aktiviteter fortsatte efter utredningstiden löpt ut.

Komplexa ärenden: Ungefär 10 procent¹³ av de granskade utredningarna framstod som komplexa ärenden med många insatser och inkommande anmälningar vilket fördröjde och försvårade handläggningen.

Yttre omständigheter: I ungefär 4 procent¹⁴ av de granskade utredningarna fanns det yttre omständigheter som kunde tolkas vara orsak till att utredningen var försenad. Exempelvis var brukaren bortrest eller familjen svår att nå. I några ärenden var utredningen öppen i väntan på att kunna verkställa beslut. År 2017 inkluderades även handläggarnas semester i denna kategori.

Sedan den 1 februari 2018 har socialtjänsten en kärnprocess för barn- och ungdomsvården. Implementeringsarbetet har pågått under året och processen ger stöd i utredningen genom ett flöde av aktiviteter som kopplas till rutiner och manualer. I processen ges exempelvis stöd när beslut om förlängning av utredningstid ska fattas. När det gäller uppföljning av utredningstiderna kan verksamheterna, från årsskiftet 2018/2019, följa det genomsnittliga antalet utredningsdagar i avslutade barnavårdsutredningarna genom Malmö stads digitala verktyg för uppföljning och statistik, Koll.

De bakomliggande orsakerna som identifierades 2017, såsom otillräcklig grundbemanning, hög personalomsättning, ofrivilliga vakanser och sjukskrivningar bedömer arbetsmarknads- och socialnämnden, till viss del påverka även under 2018. Området barn och unga har en högre personalomsättning än genomsnittet för förvaltningen vilket sannolikt leder till otillräcklig grundbemanning och ofrivilliga vakanser. Sjukfrånvaron ligger i genomsnitt som resten av förvaltningen. Kompetenshöjande insatser avseende dokumentation och utredningsprocess planeras till våren 2019. Utredningstider i barnavårdsutredningar kommer att granskas och återrapporteras till nämnden vid två tillfällen under 2019.

Samordnad individuell plan för barn och unga (5:1 SoL)

Riskbedömning: Risk för att barn och unga inte får adekvat vård på grund av att en samordnad individuell plan (SIP) inte upprättas, vilket kan leda till att vårdinsatsen förlängs och kostnaderna för verksamheten ökar.

Antalet registrerade samordnade planer (SIP) har inte kunnat följas upp då verksamhetssystemet

¹¹ 75 procent år 2017.

¹² 5 procent år 2017.

¹³ 10 procent år 2017.

¹⁴ 10 procent år 2017.

procapita inte haft den funktionen installerad. Åtgärder har vidtagits för att undanröja detta hinder, vilket innebär att antalet planer kommer att kunna följas digitalt 2019.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret följer upp de åtgärder nämnden genomfört med anledning av de rekommendationer som lämnats av revisorskollegiet. Uppföljningen styrs av socialtjänstlagen och de föreskrifter som Socialstyrelsen ger ut som stöd till verkställande av lagstiftningen. Hänsyn har tagits till den arbetsbelastning som stadens socialtjänst hanterar dagligen.

Nämnden anger i egenkontrollen att området barn och unga har en högre personalomsättning än genomsnittet för förvaltningen vilket sannolikt leder till otillräcklig grundbemanning och ofrivilliga vakanser. Stadskontoret menar att korrekt handläggning är ett krav för att säkerställa rättssäkerheten för det enskilda barnet och stärker kvaliteten på handläggningen i ett längre perspektiv, vilket stöds i socialtjänstlagen om att socialtjänstens insatser ska vara av god kvalitet¹⁵ samt Socialstyrelsens kvalitetsindikatorer för god och säker vård.

Uppföljningen visar att arbetsmarknads- och socialnämndens egenkontroll fyller de krav ledningssystemet för systematisk kvalitetssäkring ställer samt de krav Malmö stads interna kontrollplan ställer. Nämndens egna slutsatser är att förvaltningen behöver arbeta vidare med granskningsområdet och kompetenshöjande insatser planeras inför 2019. Nämnden menar bland annat att det behöver förtydligas och definieras på vilket sätt barnperspektivet ska beaktas i de utredningar som rör vuxna som har barn. Verksamheterna behöver bli bättre på att uppmärksamma och formulera barns individuella behov.

Stadskontorets bedömning är att resultatet går åt rätt håll men exempelvis saknas i nämndens uppföljning hur och om barn/unga påverkats av de brister som granskats i egenkontrollen. Stadskontoret menar att de barn som berörs av en barnavårdsutredning tillhör i stor utsträckning grupper som har behov av insatser från samhällets sida för att uppnå jämlika förutsättningar för ett självständigt liv. Om barnavårdsutredningar inte genomförs i enlighet med socialtjänstlagens krav och intentioner finns risk för att samhället inte kan erbjuda det skydd och det stöd som barn har rätt till. Barnrättsperspektivet riskeras om inte nämndens åtgärder ger resultat, vilket behöver belysas. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har erbjudits lämna synpunkter angående att det i uppföljningen saknas hur barnet påverkas av de brister som upptäckts i egenkontrollen. Förvaltningen menar att de inlett ett aktivt arbete med integrering av barnrätten där prioriteringen är att fokusera på bedömningar av barnets bästa och barn och ungas delaktighet i enlighet med huvudprinciper art 3 och art 12 i barnkonventionen. Kommunstyrelsen har beviljat arbetsmarknads- och socialförvaltningens ansökningar om extra medel för kompetensutveckling inom barnrättsområdet och framtagande av stödmaterial för omsättning av barnrätt i praktiken. Med hjälp av dessa extra medel håller förvaltningen på att utveckla processer och arbetssätt som ska integrera barnkonsekvensanalyser /bedömningar av barnets bästa i kärnprocesserna. Syftet är att kvalitetsutveckla kärnprocesserna så att barnrätt, barns röster och professionens bedömning av det enskilda barnets bästa blir en naturlig del i det ordinarie arbetet. Cheferna för ekonomiskt bistånd har tillsammans med strategiska avdelningen påbörjat en pilot för att se över hur barnrätt kan integreras i verksamheten. Lärdomarna från piloten kommer att lyftas som en del av stödmaterial som förvaltningen ska ta fram inom de tre fokusområdena ekonomiskt bistånd/arbetsmarknad, barn/unga och vuxna. Efter

¹⁵ Kap3. § 3 SoL.

implementering av det nya arbetssättet kan uppföljning/egen kontroll genomföras för att se om syftet uppnåtts.

Stadskontoret menar vidare att det kan anses allvarligt, att 27 procent av de startade utredningarna hade en utredningstid, längre än fyra månader. I 17 procent¹⁶ av de granskade utredningarna identifierades brister i handläggningen, exempelvis ärenden med låg aktivitet eller långt uppehåll i utredningsarbetet utan dokumenterad anledning samt utredningar där utredande aktiviteter fortsatte efter utredningstiden löpt ut. Socialtjänstlagen är tydlig med att det är viktigt att barns behov utreds snabbt för att barnet ska kunna få de insatser som barnet har behov av. Det är en viktig rättssäkerhetsfråga att både förhandsbedömningar och utredningar görs inom den tid lagstiftaren angett. Barnskyddsutredningen¹⁷ har konstaterat att den lagstadgade tidsgränsen för en utredning inte ska ses som en normal utredningstid utan som en borte gräns. Finns det särskilda skäl får socialnämnden besluta om att förlänga utredningstiden för viss tid. Med viss tid menas att ett nytt beslut med en ny tidsfrist ska fattas. Det är bara sådana förhållanden som socialtjänsten inte själv råder över som kan vara skäl för förlängning. Hög arbetsbelastning, semester, byte av handläggare med mera är inte godtagbara skäl för förlängning.

Att vara föremål för utredning av socialtjänsten innebär en stor påfrestning och skapar oro, inte bara för barnet eller familjen utanför alla inblandade, släkt, vänner, lärare med mera. Det är därför centralt att utredningstiden blir så kort som möjligt och att utredningsprocessen blir begriplig för barnet och familjen, inte minst för att öka förutsebarheten och förståelsen för familjens situation.

Arbetsmarknads- och socialnämndens egen granskning visar att i 92 procent av de granskade utredningarna hade inte beslut om förlängd utredningstid fattats. Om utredningar enligt socialtjänstlagen avseende barn inte genomförs enligt lagstiftningen och föreskrifternas krav, finns risk att samhället inte kan erbjuda det stöd och skydd som barn har rätt till. Det är därför en angelägen uppgift för arbetsmarknads- och socialnämnden att bevaka att de barnavårdande funktionerna sköts på ett tillfredsställande sätt för att systematiskt och kontinuerligt utveckla och säkra verksamhetens kvalitet.

Sammanfattningsvis konstaterar stadskontoret att arbetsmarknads- och socialnämnden, som har ansvaret för verksamheten, har vidtagit tillräckliga åtgärder för att barnperspektivet ska beaktas i handläggningen och för att säkerställa att utredningarna avslutas inom lagstadgad tid. Ett aktivt arbete pågår utifrån de rekommendationer som revisionen lämnat inom området. Satsningar görs för stabil bemanning och administrativt stöd. Gemensamma kärnprocesser och rutiner finns utarbetade. Nämnden beskriver en aktiv och pågående egenkontroll.

Ansvariga

Bertil Siöström Avdelningschef
Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare
Andreas Norbrant Stadsdirektör

¹⁶ 5 procent år 2017.

¹⁷ SOU 2009: 68.